

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

13. července 2006 *

Ve věci C-103/05,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článků 68 ES a 234 ES, podaná rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Rakousko) ze dne 2. února 2005, došlým Soudnímu dvoru dne 28. února 2005, v řízení

Reisch Montage AG

proti

Kiesel Baumaschinen Handels GmbH,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J. Makarczyk, P. Kūris, G. Arestis
a J. Klučka (zpravodaj), soudci,

* Jednací jazyk: němčina.

generální advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za německou vládu M. Lummou, jako zmocněncem,
- za francouzskou vládu G. de Berguesem a A. Bodard-Hermant, jako zmocněnci,
- za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët a S. Grünheid, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. března 2006,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 bodu 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1, Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Reisch Montage AG (dále jen „Reisch Montage“) a Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (dále jen „Kiesel“) ve věci uhrazení dluhu ve výši 8 689,22 eur.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Jedenáctý, dvanáctý a patnáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 uvádí:

„(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. [...]

(12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.

[...]

(15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí. [...]"

4 Článek 2 odst. 1 uvedeného nařízení, který je uvedený v kapitole II oddílu 1 nazvaném „Obecná ustanovení“, stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

5 Podle článku 3 téhož nařízení, který je rovněž součástí uvedené kapitoly II oddílu 1:

„1. Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.

2. Na tyto osoby nelze použít zejména pravidla pro určení příslušnosti uvedená v příloze 1.“

6 Na základě článku 5 nařízení č. 44/2001, který je uveden v oddílu 2 téže kapitoly II nazvaném „Zvláštní příslušnost“, může být osoba, která má bydliště na území některého členského státu, za určitých podmínek žalována v jiném členském státě.

- 7 Krom toho, článek 6 téhož nařízení, který je rovněž součástí uvedeného oddílu 2, stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována,

- 1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních;

[...]“

Vnitrostátní právní úprava

- 8 Článek 6 odst. 1 rakouského zákona o konkurzu (Konkursordnung, dále jen „KO“) stanoví:

„Spory, jejichž předmětem je uplatnění nebo zaručení práv k majetku, který tvoří konkurzní podstatu společnosti v úpadku, nemohou být proti úpadci zahájeny nebo v nich nesmí být pokračováno poté, co bylo zahájeno úpadkové řízení.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 9 Dne 30. ledna 2004 Reisch Montage, společnost usazená v Lichtenštejnsku, podala u Bezirksgericht Bezau (Rakousko) žalobu na zaplacení proti M. Gisingerovi, který má bydliště v Rakousku, jakož i proti společnosti Kiesel, jejíž sídlo je v Německu. Tato posledně uvedená společnost se zaručila za závazek p. Gisingerova ve výši 8 689,22 eur a Reisch Montage požaduje vrácení této částky.
- 10 Svým rozhodnutím ze dne 24. února 2004 Bezirksgericht Bezau na základě čl. 6 odst. 1 KO zamítl žalobu Reisch Montage v rozsahu, v jakém směřovala proti M. Gisingerovi z důvodu, že úpadkové řízení týkající se majetku posledně uvedeného bylo zahájeno dne 23. července 2003 a k okamžiku podání uvedené žaloby stále probíhalo. Toto rozhodnutí nabylo právní moci.
- 11 Kiesel poté zpochybnila příslušnost soudu, kterému byla věc předložena a tvrdila, že Reisch Montage se nemohla za účelem odůvodnění příslušnosti Bezirksgericht Bezau dovolávat čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, jelikož žaloba směřující proti M. Gisingerovi byla na základě čl. 6 odst. 1 KO odmítnuta jako nepřipustná.
- 12 Rozsudkem ze dne 15. dubna 2004 Bezirksgericht Bezau vyhověl námitce nepřislušnosti uplatněné společností Kiesel a odmítl žalobu Reisch Montage z důvodu místní a mezinárodní nepřislušnosti tohoto soudu.
- 13 Landesgericht Feldkirch (Rakousko), rozhodující o odvolání, zrušil tento rozsudek a zamítl námitku nepřislušnosti, kterou uplatnila Kiesel.

- 14 Ta podala opravný prostředek „Revision“ u Oberster Gerichtshof, který se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Může se žalobce dovolávat čl. 6 bodu 1 nařízení [...] č. 44/2001, pokud podá žalobu proti osobě s bydlištěm ve státě soudu a proti osobě usazené v jiném členském státě, avšak žaloba proti osobě s bydlištěm ve státě soudu je již k okamžiku podání této žaloby nepřijatelná z důvodu zahájeného úpadkového řízení na její majetek, které má podle vnitrostátního práva za následek zastavení řízení?“

K předběžné otázce

- 15 Podstatou otázky předkládajícího soudu je to, zda musí být čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že se jej lze dovolávat v rámci žaloby podané v členském státu proti žalovanému s bydlištěm v tomto státu a proti dalšímu žalovanému s bydlištěm v jiném členském státu, pokud je již k okamžiku podání tato žaloba považována za nepřijatelnou ve vztahu k prvnímu žalovanému.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 16 Podle německé vlády musí být čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládán úzce, aby nebyla zpochybněna zásada příslušnosti soudů podle bydliště žalovaného stanovená v čl. 2 odst. 1 tohoto nařízení.

- 17 Podle této vlády, pokud je řízení proti jednomu ze dvou žalovaných nepřipustné již k okamžiku podání žaloby z důvodu jeho úpadku, žaloby směřující proti oběma žalovaným musí být považovány za žaloby, které nejsou „spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně“ ve smyslu uvedeného čl. 6 bodu 1. Toto ustanovení se tedy nepoužije v takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení.
- 18 Francouzská vláda a Komise Evropských společenství naopak tvrdí, že uvedeného ustanovení se lze v takové věci dovolávat.
- 19 Podle uvedené vlády stanoví čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 pouze to, že je-li žalováno více osob společně, mohou být žalovány u soudu místa, kde má bydliště některá z nich, pokud spolu právní nároky, které se jich týkají, souvisejí. Na rozdíl od bodu 2 téhož článku jeho bod 1 nestanoví žádnou zvláštní podmínku, která by mohla zabránit tomu, aby nebyl použit pouze s cílem odejmout žalovaného soudu v místě jeho bydliště.
- 20 Tato vláda se odvolává na judikaturu Soudního dvora (rozsudky ze dne 15. května 1990, Hagen, C-365/88, Recueil, s. I-1845, body 20 a 21; ze dne 27. dubna 2004, Turner, C-159/02, Recueil, s. I-3565, bod 29, a ze dne 26. května 2005, GIE Réunion européenne a další, C-77/04, Sb. rozh. s. I-4509, bod 34) a tvrdí, že vnitrostátní soud nemůže odůvodnit zamítnutí žaloby proti ručiteli skutečností, že ručitel má bydliště v jiném členském státu, než je stát tohoto soudu, a kde je bydliště dlužníka, proti němuž je žaloba nepřipustná.

- 21 Komise tvrdí, že Reisch Montage nemůže nicméně podat nepřipustnou žalobu proti žalovanému s bydlištěm v členském státu s jediným cílem odejmout jiného žalovaného primární příslušnosti soudů členského státu, ve kterém má bydliště. Je tedy věcí příslušného soudu, aby přezkoumal, zda čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 není zneužit.

Odpověď Soudního dvora

- 22 Úvodem je třeba připomenout, že příslušnost stanovená v článku 2 nařízení č. 44/2001, tedy příslušnost soudů členského státu, na jehož území má žalovaný své bydliště, je obecnou zásadou a pouze jako výjimku z této zásady nařízení stanoví pravidla pro zvláštní příslušnost v taxativně vyjmenovaných případech, ve kterých žalovaný může nebo musí, podle okolností, být žalovaný u soudu jiného členského státu [viz, co se týče Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32, dále jen „Bruselská úmluva“), jejíž ustanovení jsou v podstatě shodná s ustanoveními nařízení č. 44/2001, rozsudky ze dne 27. října 1998, Réunion européenne a další, C-51/97, Recueil, s. I-6511, bod 16, a ze dne 5. února 2004, Frahuil, C-265/02, Recueil, s. I-1543, bod 23].
- 23 V tomto ohledu je ustálenou judikaturou, že uvedená pravidla o zvláštní příslušnosti jsou vykládána úzce a nedovolují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v nařízení č. 44/2001 (viz, pokud jde o Bruselskou úmluvu, rozsudek ze dne 10. června 2004, Kronhofer, C-168/02, Sb. rozh. s. I-6009, bod 14 a uvedená judikatura).

- 24 Je věcí vnitrostátního soudu, aby při výkladu těchto pravidel dodržoval zásadu právní jistoty, která tvoří jeden z cílů nařízení č. 44/2001 (viz, pokud jde o Bruselskou úmluvu, rozsudky ze dne 28. září 1999, GIE Groupe Concorde a další, C-440/97, Recueil, s. I-6307, bod 23; ze dne 19. února 2002, Besix, C-256/00, Recueil, s. I-1699, bod 24, a ze dne 1. března 2005, Owusu, C-281/02, Sb. rozh. s. I-1383, bod 38).
- 25 Tato zásada zejména vyžaduje, aby byla zvláštní pravidla o příslušnosti vykládána způsobem umožňujícím běžně informovanému žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu, jiného než soudu státu, v němž má bydliště, může být žalován (viz výše uvedené rozsudky GIE Groupe Concorde a další, bod 24, Besix, bod 26, a Owusu, bod 40).
- 26 Pokud jde o zvláštní příslušnost stanovenou v čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, žalovaný může být žalován, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že „právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“.
- 27 V tomto ohledu je zaprvé třeba konstatovat, že toto ustanovení neobsahuje žádný výslovný odkaz na použití vnitrostátních pravidel, ani žádnou podmínku, podle které by žaloba podaná proti více žalovaným musela být k okamžiku podání ve vztahu ke každému z nich přípustná podle vnitrostátní právní úpravy.

- 28 Zadruhé je namístě uvést, že nezávisle na tomto prvním zjištění je podstatou položené otázky to, zda může vnitrostátní pravidlo zakládající překážku nepřipustnosti zabránit použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001.
- 29 Přitom je ustálenou judikaturou, že ustanovení uvedeného nařízení musí být vykládána autonomně s odkazem na jeho systematiku a cíle (viz, pokud jde o Bruselskou úmluvu, rozsudek ze dne 15. ledna 2004, Blijdenstein, C-433/01, Recueil, s. I-981, bod 24 a uvedená judikatura).
- 30 V důsledku toho, jelikož čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 není součástí takových ustanovení, jako je např. článek 59 uvedeného nařízení, který výslovně stanoví použití vnitrostátních pravidel, a který tedy slouží jako právní základ tohoto použití, nemůže být vykládán v tom smyslu, že jeho použití může záviset na účinku vnitrostátních pravidel.
- 31 Za těchto podmínek se čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 lze dovolávat v rámci žaloby podané v jednom členském státu proti žalovanému s bydlištěm v tomto státu a dalšímu žalovanému s bydlištěm v jiném členském státu, i pokud je tato žaloba již k okamžiku svého podání považována za nepřipustnou vůči prvnímu žalovanému na základě vnitrostátní právní úpravy.
- 32 Je však třeba připomenout, že zvláštní pravidlo o příslušnosti vyjádřené v čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 nemůže být vykládáno tak, aby žalobci umožnilo podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem odejmout jednoho ze žalovaných soudům členského státu, ve kterém má bydliště (viz, pokud jde o Bruselskou

úmluvu, rozsudek ze dne 27. září 1988, Kalfelis, 189/87, Recueil, s. 5565, body 8 a 9, jakož i výše uvedený rozsudek Réunion européenne a další, bod 47). Nicméně se nezdá, že by to byl případ situace ve věci v původním řízení.

- 33 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba odpovědět na položenou otázku tak, že čl. 6 bod 1 nařízení č 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v takové situaci, jako je situace v původním řízení, se tohoto ustanovení lze dovolávat v rámci žaloby podané v jednom členském státu proti žalovanému s bydlištěm v tomto státu a dalšímu žalovanému s bydlištěm v jiném členském státu, i pokud je tato žaloba již k okamžiku svého podání považována za nepřipustnou vůči prvnímu žalovanému na základě vnitrostátní právní úpravy.

K nákladům řízení

- 34 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 6 bod 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že v takové situaci, jako je situace v původním řízení, se

tohoto ustanovení lze dovolávat v rámci žaloby podané v jednom členském státu proti žalovanému s bydlištěm v tomto státu a dalšímu žalovanému s bydlištěm v jiném členském státu, i pokud je tato žaloba již k okamžiku svého podání považována za nepřipustnou vůči prvnímu žalovanému na základě vnitrostátní právní úpravy.

Podpisy.